

Canım Babam

Öncelikle senin adına bu Armağan'ı düzenleyen Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı **Prof. Dr. Yusuf KARAKOÇ** ve Editör **Doç. Dr. Mustafa ALP / Doç. Dr. Sevilay UZUNALLI**, Editör Yardımcısı **Yrd. Doç. Dr. Burak PINAR** ve tüm ekibe çok teşekkür ederim, annem, ablam ve ben çok mutlu olduk.

Seni tanıyanlar senin ne kadar değerli ve mükemmel bir kişi olduğunu bilir. Tanıma fırsatı olamamış kişiler için, **Prof. Dr. Burhan Ceyhan** :

1934 yılında İzmir Kırkağaç'ta doğan **Burhan Ceyhan** üniversite öğrenimini tamamladıktan sonra hesap uzmanı olarak çalışmaya başladı.1962 yılında evlendi, iki kızı oldu. Girişimci ruhu ile ticarete başladı; pamukçuluk ve tavukçuluk yaptı.1980'de Mali Müşavirlik ve Danışmanlık şirketini açtı. Bu arada hep Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Vergi Hukuku üzerine kitap ve makaleler yazdı.

Eskiden Çeşmealtı'nda evimiz vardı; orada da nar ağacının altında kitabını okurdu. Ağacın yanındaki su deposunu hobi odasına çevirmişti. Duvarlarda güzel sözleri toplar, çerçeveleyip asardı.

Her pazar sabah ailecek gezmeye giderdik; geç kalan olursa saat 9.00'da arabanın lastiği döner derdi.

Hiçbir zaman boş oturmadı; çok çalışmasının yanısıra ya kitap okurdu, ya yazardı, ya hobileri ile ilgilenirdi, ya yürüyüş yapardı; ya seyahat ederdi. Hep çok mütevazı oldu. Dış görünüşü hep çok sade oldu ama onun iç zenginliği dünyadaki çok az insanda vardır.

Hiçbir zaman babamın yüksek sesle konuşmasını duymadım. Hiçbir zaman ağzından kötü söz çıkmadı, hep çok sevecen ve çok sakindi. Anneme şiirler, Mine ile bana çok güzel yazılar yazardı. Evimizde aynanın önünde 'Gülümsemek en iyi ilaçtır' yazısını hiç unutmam.

Denge'nin; babamın kurucu ortak olduğu Mali Danışmanlık ve Müşavirlik Şirketinin müşterilere yollanan aylık finansal kitapçıklarının ön sayfasında yine güzel felsefi sözleri koyardı.

Babamı tanıyan herkes onun bilgisine ve derin ve zengin kişiliğine çok saygı duyardı.

Benim hiçbir zaman yanımdan ayırmadığım kartının üzerinde önyüzde kuru papatya çiçeği, arkasında da 'Denizden gemiler geçer, aklımdan hep sen' yazıyor.

İşyerimde hep deniz manzarası tutturmamın nedeni budur işte.

Her zaman felsefe ile yakından ilgilendiği için mutluluk üzerine yazmak istedim.

Mutluluk öğrenilebilir mi?

-Orada içimde - ne olduğunu bilmiyorum- ama biliyorum ki içimde

-Nedir bilmem- bir ismi yok- söylenmemiş bir söz

-Hiçbir sözlükte yok, hiçbir ifadede, hiçbir sembolde

-Üzerinde salındığım dünyadan daha da fazla salınan bir şey

-Ona göre yaradılış sarılışıyla beni uyandıran dosttur

-Anlıyor musunuz kardeşlerim?

-Kaos ya da ölüm değil -biçim ahenk, plân- sonsuz yaşam o

-O "mutluluk"

Bu satırların yazarı modern Amerikan şiirinin yaratıcısı *Walt Whitman*.

Antik dönemde mutluluk, erdemli yaşam ve ahlâklı olmakla eşdeğerti. *Platon*, *Aristo*, *Seneca* ve *Epiktet* gibi Stoacılar böyle düşünüyorlar ve toplumları bu düşüncelerle biçimlendiriyorlardı. Ortaçağda mutluluk "öteki dünyaya" gönderildi. Ne kadar sevap işlersek öteki dünyada o kadar mutlu olacaktık. Rönesans'la birlikte *Aziz Thomas Aquinas* ve *Dante* gibi düşünürler mutluluğu öteki dünyadan bu dünyaya geri getirdiler. Uzun süre dini ve laik mutluluk tanımları arasındaki tartışmalar sürüp gitti.

17'nci yüzyıldan itibaren de mutluluk konusunda "iyi olmaktan" çok "kendini "iyi hissetme" kavramı öne çıktı. Fransız devrimi, Rousseau, İnsan Hakları Bildirgesi, *Hobbes*, *Locke*, **Humes** gibi filozoflar "özgürlük" kavramını öne çıkardılar. İngiliz Protestan düşünce de aynı yönde ilerledi.

Mutluluk da böylece *Sokrat*'ın "Ne şekilde yaşamam gerekir" sorusunu dikkate alan erdemli yaşam tarzından "Gerçekten ne istiyorum" sorusuna cevap arayan özgürlükçü tarza yöneldi.

20'nci yüzyılın başlarında konuyla sosyoloji ilgilenirken 20'nci yüzyılın geri kalan kısmında psikoloji mutlulukla ilgili araştırmalara başladı. Bir önceki yüzyılda bu konuda 16 tane araştırma varken 20'nci yüzyılda binlerce araştırma yayınlandı. Acaba bu kadar araştırma mutluluğun ne olduğunu anlamamıza yardım etti mi?

Bugünkü mutluluk anlayışının temelinde Amerikan Anayasasına bunu madde olarak koyduran *Thomas Jefferson* vardır. Bu maddeye göre;

- İnsanlar eşit yaratılmışlardır. Tanrı tarafından devredilemez haklarla donatılmışlardır. Bu haklar arasında YAŞAMA, ÖZGÜRLÜK VE MUTLULUK ARAYIŞI vardır.

Kitapçılara girdiğimizde mutluluk üzerine yazılmış kitapların rafları doldurduğunu görüyoruz. Mutluluk bu kadar bilinmez ve herkes mutluluk üzerine yazıyor. Mutluluk gurularının kitaplarını incelediğimizde temel olarak şunları görüyoruz;

"Mutluluk kovaladığımız için hep son anda elimizden kaçırdığımız; oysa, sakince dursak üzerimize konacak bir kelebek gibidir."

Veya

"Eğer bilinçli bir şekilde mutluluğu seçerseniz hedefinize çok daha rahat ulaşabilirsiniz".

"Mutluluk için harekete geçmeniz gereken doğru zaman şu andır. Mutluluğu bir alışkanlığa çevirebilirsiniz. Kelebeği kovalayın"

"Azmederek mutluluğu yaratabilirsiniz. Bunun için iyilik yapın, övgü ve minnet kazanın, ama bunları talep etmeyin".

“Kendini tanı, başkalarının isteklerinden çok kendi gerçek ihtiyaçlarını karşıla”.

“Değişmek için yeterince cesur ol ve en az yürünen yolu seç”

“Elindekiyle yetinmeyi bil ve Erkeklerin Marstan Kadınların Venüs’ten geldiklerini unutma.”

Mutluluk gurularının nasihatleri benzer şekillerde sürüp gider. Biz de mutluluk kavramı hakkında tek bir tanım bulamasak da onun nasıl bir şey olduğunu biraz da olsa anlarız.

Psikolojik araştırmaların çoğu da popüler mutluluk kitapları gibi çok karmaşıktır. Sosyal psikolog *Michael Argyle* yüzlerce psikolojik araştırmayı taradıktan sonra şöyle bir sonuca varır;

-Mutluluk kısa vadede olumlu bir ruh haline geçiştir. Bu durum geçmişteki hoş olayları hatırlama, eğlenceli filmler seyretme, neşeli müzikler dinleme, gülümsemeler, şakalar, oyunlar, hediyeler bunu sağlayabilir. Ama etkileri kısa sürelidir.

Freud meşhur kuramında id (ego) ile süper egoyu karşı kutuplar olarak karşı karşıya getirir. İd veya ego “Gerçekten ne istiyorum” a karşı gelirken süper ego da bize “Nasıl yaşamamız gerektiğine” dair ahlâkî komutlar verir.

Freud’a göre mutlu yaşamın iki bileşkesi çalışma ve sevgidir. Yani iş ve ilişki. İnsanlar işlerinden ve ilişkilerinden yakınıyorlarsa ya özgürlükleri yoktur veya onaylanmadan yoksundurlar. Onaylanma peşinden fazla hevesle koşanlar, muhtaç ve korkak bir izlenim verirler. Aşırı özgürlük heveslileri ise bencil, çocuksu ve dengesiz görünürler. Özgürlük arzusu ve onaylanma arzusu birbirleriyle doğrudan çelişir. “Mutluluk arayışı” özgürlük ve onaylanma arasındaki bu ikilemi çözme arzusunun bir ifadesidir. Mutluluğun en önemli diğer bileşkesi de Sevgidir. Sevgi olmayan yerde mutluluktan bahsetmek mümkün değildir.

Şimdi mutluluğa bir de materyalist açıdan bakalım. İktisatçıların mutluluğu ölçebildiklerini görüyoruz. Ortalama kişi başına düşen gelir, sağlık, ortalama yaşama süresi, eğitim, çevremizdeki su ve havanın temizliği. Güvenlik, eşitlik, çalışma imkânları iktisatçıların mutluluk kriterleri olarak karşımıza çıkıyor.

Ama onlara göre bile belirli bir kazancın üzerindeki para da mutluluk getirmiyor. Erişkin dönemlerde kadınlar erkeklerden daha mutlu; ama yaşlanınca erkekler kadınlardan daha mutlu oluyorlar. Din, aile ve dostlar kendini iyi hissetme duygularını besliyor. Eğitim seviyesinin de insanı daha mutlu etmediği araştırmalarla gösterilmiş. Mutlu olmak öğrenilebilir. Mutlu olmak için kişisel gelişim önemlidir. Mutlulukta dış etkenlerin sadece % 10 - 15 rol oynadığı gösterilmiş. Oysa % 50'si genetik özelliklerimiz ile belirleniyor. Mutlu bir beyin çocukluktan itibaren şekilleniyor. Çocuklukta mutsuzluğu öğrenmiş bir kişi tüm yaşamında bunu üzerinde taşımaktadır. Mutluluk beynimizin sol ön kısmı ile ilgili. Mutlu insanlar hastalıklara daha az yakalanıyorlar. İlişkileri arttırmak yerine derinleştirmek mutluluk veriyor. Vücuduna önem vermek, sağlıklı beslenmek ve spor yapmak mutluluğu arttırıcı faktörler.

Yazımı özetlemem gerekirse, mutluluk karmaşık bir kavram ve daha çok bizim içimizde. Değişimlere uyum sağlarsak ve kendi kendimizi kandırmazsak, yani *Mevlâna*'nın da dediği gibi "Göründüğümüz gibi olur ya da olduğumuz gibi görünürsek" mutlu oluruz. Bu zorlu bir çalışmadır. Ama çalışmadan da mutlu olunmayacağımı biliyoruz.

Babacığım, sen tüm hayatın boyunca maddî ve manevî hep çok kıymetli değerler verdin; hayat felsefesini sonsuz büyük sevgin ile verdin. Ve ben her an senin bana öğrettiğin değerler ile yaşıyorum, senin sayende mutluluğu buluyorum.

7 Mayıs 2011 - İstanbul

Kızın Mügen